

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

9

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: Franjo Horvatić

Urednik, lektura, korektura: Zorko Marković

Redaktura, tehnički urednik: Marijan Špoljar

Naslovna stranica: Mladen Jakupec

Muzejski vjesnik izlazi jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.
Za sadržaj priloga odgovaraju autori.

Nakladnik

Centar za kulturu, OOUR Muzej grada Koprivnice

ZA NAKLADNIKA

Franjo Horvatić

TISAK

SOUR »PODRAVKA«, OOUR Koprivnička tiskara, 1986.

BROJ 9 – VELJAČA 1986.

GOD. IX

IZDAVALAŠTVO – JEDNA OD KLJUČNIH DJELATNOSTI MUZEJA

Na sastanku muzealaca sjeverozapadne Hrvatske 1985. godine u Bjelovaru s punim opravdanjem je središnja točka rasprave bilo izdavaštvo muzeja u ovom dijelu Hrvatske. Naime, u zadnjih dvadesetak godina zavičajna povijesna istraživanja, a s tim u vezi i prateće izdavanje knjiga, knjižica, pisanje članaka u raznim novinama i periodicima, pa i organiziranje stručnih i znanstvenih skupova, doživjela su i u našem kraju razmjerno brzi napredak. Prije spomenutog razdoblja takve aktivnosti gotovo i nije bilo ili je ona bila ograničena (uglavnom) na Varaždin. Danas je, pak, upravo izdavaštvo postalo jedna od ključnih djelatnosti muzeja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, bez koje se normalno funkcioniranje ovih ustanova kulture i ne može zamisliti. Dakako, postoje velike razlike u obujmu i kvaliteti izdavaštva među pojedinim muzejima, što prvenstveno ovisi o tradiciji, o kadrovskim mogućnostima dotičnog muzeja i grada, te pogotovo o materijalnim prilikama (što se pogoršava osobito u zadnjih nekoliko godina).

Na osnovi vrsta izdanja i oblika djelatnosti muzealaca, izdavaštvo u našim muzejima moglo bi se promatrati na nekoliko osnovnih razina: 1. Izdavaštvo vezano uz redovitu djelatnost muzeja (vodiči, katalogi, plakati, pozivnice i slično); 2. Zbornici, godišnjaci i drugi periodici koje izdaju muzeji; 3. Publikacije iz stručnih ili popularnih biblioteka koje izdaju muzeji; 4. Zajednička izdanja više muzeja (i eventualno drugih suizdavača); 5. Suradnja muzealaca u izdavanju publikacija koje izravno ne izdaju muzeji već drugi nakladnici.

1. Muzeji čiji su radnici okupljeni u Društvo muzealaca sjeverozapadne Hrvatske (od Kutine do Trakošćana i Čakovca) razvili su dosad izuzetno plodnu izdavačku aktivnost vezanu uz redovitu djelatnost muzeja. Izdavanje kataloga izložbi, vodiča, pozivnica, plakata, obavijesti i sličnog tiskanog materijala započeo je Muzej grada Varaždina još prije drugog svjetskog rata, a ova djelatnost u svim našim muzejima naročito se razmahala u posljednja dva desetljeća. Broj izdanih jedinica takvih izdanja u muzejima ovog dijela Hrvatske već se penje na nekoliko tisuća. Praktično svaku izložbu, otvorenje, priredbu i slično prati odgovarajući tiskani materijal, što je od izuzetne važnosti ne samo za uspjeh takve akcije, već ostaje i kao trajna dokumentacija razgranatih muzejskih aktivnosti. Svi muzeji ovoj vrsti izdavaštva posvećuju osobitu pozornost, a čini se da se za takva (mahom jeftinija) izdanja gotovo uvijek nađu potrebna materijalna sredstva. Ipak, značajan prigovor mogao bi se uputiti većini naših muzeja (osim nekih iznimaka – kao što je primjerice varaždinski Muzej, pa i neki drugi) što ne poklanjaju dužnu pažnju valjanosti i adekvatnoj grafičkoj obradi takvih izdanja. Uz to, neki muzeji ne čuvaju (!) svoja izdanja za dokumentaciju ili ih pak ne drže sistematizirano, što je prava šteta.

2. Posebna vrijednost u izdavaštvo naših muzeja jesu zbornici, godišnjaci i slična periodična izdanja.

To su mahom najvrednije publikacije koje izlaze u našim pojedinim općinama, jer imaju razmjerno visoku stručnu (znanstvenu) i grafičku razinu. Tako je Muzej grada Koprivnice izdao već 11 godišnjaka »Podravske zbornike«, tiskano je 7 tomova Godišnjaka Gradskog muzeja Varaždin, 2 godišta »Križevačkog zbornika«, jedan broj (1968) »Moslavačkog zbornika« Muzeja Moslavine iz Kutine, zatim dva toma »Virje na razmeđu stoljeća« Zavičajnog muzeja u Virju, a bilo je sličnih izdavačkih pothvata i unekim drugim muzejima.

Dakako, kvaliteta tih izdanja dosta varira i o tome bi bilo neophodno analitički raspravljati i na sastancima muzealaca, što dosad nije bio slučaj. Pozitivni primjeri muzeja iz Varaždina, Koprivnice, Virja, Križevaca i Kutine mogli bi biti poticaj da se slična izdanja pokrenu u svim općinama gdje za to postoje kadrovske i materijalne mogućnosti. To se pogotovo odnosi na veće općine i veća gradska središta, kao što je Bjelovar (pa i Kutina je tek izdala jedan broj svojeg zbornika i to davne 1968). U izdavanju ovih publikacija bila bi neophodna znatno uža i neposrednija suradnja svih naših muzeja, a osobito stručna i znanstvena ispomoc od strane fakulteta i instituta, te JAZU u Zagrebu i Varaždinu.

3. Naši muzeji su povremeno izdavači posebnih knjiga, zbirki pjesama, mapa i sličnih publikacija, koje su vrlo važne za razvoj kulture u pojedinim općinama i regijama. Čini se da je na tom polju dosad najviše uspjeha imao Muzej grada Koprivnice, koji je samo u »Biblioteci Podravske zbornika« tiskao 17 vrlo vrijednih knjiga. I Gradski muzej Varaždin izdao je dosad nekoliko posebnih knjiga, među kojima je i knjižica o samom Muzeju, ponešto izdaje i Muzej Križevci, te agilni Zavičajni muzej u Virju (nedavno je, primjerice, izašla knjižica »Virje u prostoru i vremenu«). Upravo u ovom važnom segmentu izdavaštva naših muzeja nema dovoljno međusobne koordinacije i dogovaranja, nema kontinuiteta i osmišljene planske izdavačke politike. Uz to, većina muzeja godinama ne poduzima gotovo ništa da se uvrsti među lokalne nakladnike, iako za to ima objektivnih mogućnosti. Na tom planu muzealci bi trebali imati znatno više inicijative i entuzijazma.

4. U zadnjih nekoliko godina krenula je (konačno) i zajednička nakladnička djelatnost muzeja ovog dijela Hrvatske. Inicijativa je krenula od »Muzejskog vjesnika« koji, eto, već gotovo jedno desetljeće zajednički izdaju svi muzeji sjeverozapadne Hrvatske, ali se ovo zajedništvo proširilo i na niz kataloga izložbi koje također zajednički organiziraju dva ili više muzeja našeg područja (ili pak u zajednici s muzejima ili galerijama iz Zagreba). Primjera takve uspješne suradnje ima više, ali bi zajedničkih izdanja (i akcija) trebalo u buduću biti još znatno više, jer za to postoje i potrebe i mogućnosti.

5. Vrlo je razvijena suradnja muzeja i muzealaca u kreiranju i organizaciji izdavanja kataloga, mapa, knji-

ga i drugih publikacija kojih su izdavači izvan muzeja. Faktički gotovo sva naša lokalna izdanja, bez obzira na formalnog naklandika, vezana su na neki način uz muzeje i muzejske radnike. Tako je od izuzetnog značenja suradnja muzeja i muzealaca u izdanjima kopri-
vničke »Podravke«, ili primjerice u kreiranju »Virovi-
tičkog zbornika« (u izdanju JAZU), ili drugih izdavača u Varaždinu, Čakovcu, Križevcima, Bjelovaru i drug-
dje. Također je vrlo blisko, iako još uvijek nedostat-
no, surađivanje muzealaca u velikom broju stručnih i
znanstvenih periodika koji izlaze u zemlji i inozem-
stvu, kao i u dnevnoj i povremenoj štampi.

Kao svojevrsni zaključak možemo naglasiti da se
nakladnička djelatnost muzeja u sjeverozapadnoj Hr-

vatskoj zadnjih dvadesetak godina razvila do raz-
mjerno uspješne točke ali da je ta aktivnost još uvi-
jek nedovoljna i da muzeji još ne koriste sve raspolo-
žive kadrovske i materijalne mogućnosti. Osim toga,
u toj djelatnosti još nema dovoljno suradnje i koordi-
nacije, a i sami muzealci nedovoljno razgovaraju o toj
važnoj temi. Problematika izdavačke djelatnosti tre-
bala bi se na ozbiljnoj analizi naći barem na svakom
drugom godišnjem sastanku Muzejskog društva sj-
everozapadne Hrvatske, a efikasnija koordinacija bila
bi neophodna i s drugim lokalnim izdavačima i faktori-
ma, kao i svim zainteresiranim ustanovama i pojedini-
cima iz Zagreba i drugih naših (pa i vanjskih) sredi-
šta.

Marijan Špoljar, Muzej grada Koprivnice

DRUGA FAZA U DJELOVANJU GALERIJE KC

U našem glasniku već smo u dva-tri slučaja odre-
đivali osnovne programske, idejne i radne elemente
funkcioniranja Galerije Koprivnica. Bio je to pokušaj
da se naznače faze djelovanja neminovne u radu sva-
ke institucije koja drži do važnosti svoga rada. Jer,
najgore što se može dogoditi (ili bolje – ne dogoditi)
jednoj takvoj instituciji jest odsustvo kriterija ili čvrš-
ćeg programskog usmjerenja što, dakako, ne treba
brkati s ponekad opravdanim skokovitim izmjenama
u godišnjim projekcijama aktivnosti. Posljednji tekst
završavao je s optimističkim očekivanjem: »Za nada-
ti se da će predstojeće adaptacije (disko, kavana,
igraonica, scenski prostor, filmski klub) pružiti sve
prostorne i druge pretpostavke za njezinu globalnu
prestrukturaciju«. Budući da mislimo kako iskustvo
jedne takve galerijske institucije, a osobito njezino
pretvaranje u višefunkcionalni prostor može biti od
koristi za srodne institucije navodimo ovaj primjer
kao indicaciju, nikako kao putokaz. Dakle, po projekti-
ma pokojnog arhitekta Mirka Bičanića, u prizemlju i
podrumskim prostorijama zgrade Galerije izvedene
su dvorana s polivalentnom namjenom (disko-
plesnjak, rock-koncerti, manja kazališta, akcije, itd.) i
kavana-bar s pratećim sadržajima, te još nekoliko
funkcionalno neodređenih prostora. Na žalost, već od
početka potonji su prostori pripali radnoj zajednici
Centra za kulturu, tako da nije mogla biti ostvarena
ideja o stvaranju prostora dječje igraonice i filmskog
kluba. No, i s takvim manjim konceptijskim korekci-
jama rad Galerije morao je sada biti podijeljen na dva
odijeljena dijela: na likovni dio u galerijskim prostori-
ma i na sadržaje u scenskom prostoru. Tako se, po-
red redovitih izložaba, u toj zgradi unazad dvije-tri go-
dine, odvijalo još sedamdesetak različitih drugih
sadržaja koji su korespondirali s osnovnom idejom
kulturne animacije, ali nisu bili sastavni dio izložbenih
akcija.

Stvorena je tako naznaka za djelovanje modernog
centra za kulturu (dakako, u funkcionalnom, a ne or-
ganizacijskom smislu) u kome bi se odvijale različite
djelatnosti, namijenjene uglavnom senzibilitetu i oče-

kivanjima mlađih generacija. Ideja o svakodnevnom
događanju koje bi u sebi uključivalo prezentativni i
samostvaralački dio bazirana je, dakako, na kvaliteti
ostvarenja, ali je ponikla iz ideje da se ostvare uvjeti
za neposrednu komunikaciju, za izravnost iskaza, za
sudjelovanje, uključivanje života u umjetnost, za inte-
graciju tradicionalnih kulturnih sadržaja i parakulturnih
iskaza. Zadatak ne posve originalan niti posebno
nov. Međutim, u našim okvirima i po našim razmišlja-
njima to je još uvijek izazov, osobito zato što se takvi
pokušaji odvijaju u sredinama u kojima često nedo-
staje elementarne razina recepcije kulture. Osim
toga, u skućenim materijalnim uvjetima, slabom ka-
drovskom potencijalu i u defektnoj tehničkoj razini,
koji kao da su nužni pratioci jednog ovakvog zahvata,
sve što se ostvari zavređuje stanovitu pažnju. Mada
je nepotrebno očekivati da će se sve manjkavosti
(pa i svi oni prozaični nesporazumi koji nastaju iznaj-
mljivanjem dijela prostora ugostiteljskoj organizaciji)
biti riješene preko noći i presmiono tvrditi kako se
koprivničkim slučajem stvara model, ipak je jedno
jasno: nakon ovoga iskustva nemoguć je više povra-
tak na staro. Nemoguće je, dakle, da se galerijska
djelatnost odvija kao shematska izložbena aktivnost,
niti da se kulturni čin provodi po logici profesije ili ho-
bija. Naprotiv, doseg te ideje doveo je do toga da se
kulturni čin počinje izjednačavati sa životom, da gubi
svoju auru i postaje predmetom svakodnevnice.

Zlobnici bi, dakako, rekli da se akcije u Galerijsko-
scenskom prostoru baš zato i ne mogu pohvaliti pre-
velikom brojem posjetitelja. Možda imaju i pravo, ali
ne uviđaju da se tradicionalnom galerijskom djelat-
nošću pridobiva još manje publike, a i ta koja sebe
naziva »ljubiteljima umjetnosti« često je najmanje u
zanosu iz likovnih razloga.

Navedeni oblik programske djelatnosti zapravo je
prelazni oblik prema funkcioniranju ovoga prostora u
autentičnoj varijanti otvorenog centra za kulturu. Ako
je razdoblje prvih 4–5 godina u djelovanju Galerije
bilo u izvjesnom smislu u znaku protežiranja izložbi
akcija (vidi Muzejski vjesnik br. 8), onda je forma dje-